

КОНСТИТУЦІЙНА РЕАЛІЗАЦІЯ СУБ'ЄКТИВНОГО ПРАВА ГРОМАДЯНИНА

Шморгун Я. О.

аспірантка

ЗВО «Відкритий міжнародний університет розвитку людини

«Україна»

м. Київ, Україна

Особливістю реалізації суб'єктивного права громадянина виступає та обставина, що суб'єктом цього права виступає окремий громадянин (індивідуальний суб'єкт), а не колективний суб'єкт, тобто народ як сукупність тих, хто мешкає на території країни, та її громадяни.

У [1, 2, 3] виділяють два типи суб'єктів – індивідуальний і колективний. При цьому проявляється одна характерологічна особливість, коли способом реалізації суб'єктивного права окремого громадянина створюються умови для реалізації волі колективного суб'єкта – народу. Голосування – це процедура, що дозволяє трансформуватись суб'єктивному праву в демократичний вияв народу [4]. І навіть об'єднуючись в політичні партії, різні громадські формування, право на участь реалізує конкретний індивідуальний суб'єкт.

Стосовно ж об'єкта суб'єктивного права громадянина аналізованої нами правореалізаційної діяльності, це те, на що спрямована сукупність суб'єктивних прав і юридичних обов'язків суб'єктів права на участь в управлінні справами держави, то і в цьому контексті виступають справи держави, які виражаються у функціях держави, у сферах її діяльності, що спрямовані на задоволення інтересів і потреб усього суспільства та його окремих соціальних груп.

Важливим аспектом складу правореалізаційної діяльності суб'єктів суб'єктивного права громадянина є суб'єктивний бік поведінки під час реалізації права людини. Це акумулює психологічну спрямованість особистості, її внутрішню готовність на вчинення поведінкових актів втілення відповідних правообов'язків, структурно об'єднуючи такі елементи, як інтереси, мотиви, цілі і правові настанови суб'єкта [5].

Внутрішня готовність суб'єкта права втілити в життя надане йому право – необхідний елемент політичної активності громадянина. Поки у суб'єкта не сформована фактична готовність діяти у певний спосіб з

метою втілення права, спрямованих на його безпосередню або опосередковану участь в управлінні справами держави, складно домогтися від такого громадянина дієвої та усвідомленої правореалізаційної поведінки. Однак, наприклад, українські реалії такі, що ще зарано стверджувати про широке залучення громадян до управління справами держави [5].

Дослідники питань політичної активності громадян [1, 2, 3, 5] на рівні місцевого самоврядування фіксують політичну безграмотність і правовий нігілізм, а подекуди й правовий інфантилізм, значної частини населення, його соціальну апатію і пасивність, що обумовлено у тому числі й негативним ставленням місцевих органів влади до участі громадян в територіальному управлінні. Участь громадян у політиці на місцях часто зводиться до акту голосування на виборах і різних форм протесту проти підвищення вартості комунальних послуг та ін., при цьому бездіяльність у ряді випадків може бути своєрідним проявом політичної активності громадянина, наприклад, бойкотування виборів на знак протесту.

Однак здебільшого об'єктивний бік правореалізаційної поведінки суб'єкта досліджуваного права створюють саме активні дії, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований вплив на різні сфери державного життя і життя місцевої громади.

У [1, 2, 3, 5] виділяють такі елементи об'єктивної сторони правореалізаційної поведінки суб'єкта: його діяння; юридичні та фактичні наслідки зазначеного діяння; причинний зв'язок між діями і наслідками; правомірність діянь. У динаміці цей правовий механізм розкривається через стадію реалізації суб'єктивного права, щодо кількості якого серед науковців-правників досі немає єдиної думки. Так, у праці [1] виокремлено такі основні стадії реалізації прав: стадію правового статусу (стадія загального стану); стадію правового модусу (стадія готовності до реалізації); стадію конкретних правовідносин (стадія безпосередньої реалізації суб'єктивного права).

На нашу думку, процес реалізації права може бути розділений на такі етапи: стадія правового статусу; стадія правовідносин, стадія користування конкретними благами.

У [2] також висловлено думку, що реалізація суб'єктивних прав здійснюється в правовідносинах, що мають тенденцію розвиватися від загального стану до конкретного, що дозволяє зробити висновок що правореалізація подана двома стадіями – спочатку має місце стадія загальних правовідносин, а потім настає стадія конкретних правовідносин.

Таким чином, проведений нами аналіз механізму реалізації права на участь в управлінні справами держави через призму основних постулатів про статичні і динамічні (правореалізаційні) аспекти правового механізму розкриває лише внутрішній параметр його функціонування. Такий підхід відображає абстрактну модель, виокремлення з системи інших правових явищ, які супроводжують правореалізацію. У реальних правовідносинах реалізація права конкретним суб'єктом відбувається в умовах паралельного розвитку інших правовідносин, які охоплюють різні категорії механізму забезпечення реалізації права.

Література:

1. Бринцев В.Д. Судовий конституціоналізм в Україні: доктрина і практика формування: у 2 кн.: монографія. Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого». Харків: Право, 2013. Кн. 1. 392 с.
2. Головін А.С. Захист прав і свобод людини і громадянина єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні: монографія. Київ: Логос, 2012. 384 с. С. 204–207.
3. Конституційне право України: підручник. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого; за ред. В. П. Колісник, Ю. Г. Барабаш. Харків: Право, 2010. 416 с. С. 46.
4. Кузнецова Ю. Інститут конституційної юстиції: теоретико-правовий аналіз категоріального апарату. *Юридичний журнал*. 2013. № 6/7. С. 73–80.
5. Селіванов А. Конституційне правосуддя і конституційна юрисдикція в Україні (доктринальне визначення). *Право України*. 2010. № 6. С. 34–44.